פה: יום הכיפורים פרק שמיני יומא

עם התשובה אין בפני עצמה לא נימא דלא כרבי. תימה לי דהוה מלי לנגויי מיתה ויוה"כ מכפרות עם התשובה על כל עבירות שבתורה אבל בלא תשובה יש עבירות שאין מכפרות עליהן כגון פורק עול ומגלה פנים ומיפר ברית ויש לומר דספיר טפי משני לי גמי י"ל דומיא דסיפא דקתני ועל החמורות הוא מולה עד שיבא יוה"כ ויכפר דהיינו בכל עבירה אחרי דאינה מכפרת בלא יוה"כ ה"נ ריש: **חוץ** מפורק עול. נסוף פ"ק דשבועות (דף יג.) נפקא ליה מקרא כי דבר ה' בזה זה הפורק עול ומגלה פנים בתורה ואת מצותו הפר זה המפר ברית בשר הכרת תכרת הכרת לפני יום הכפורים תכרת לאחר יוה"כ יכול אפילו עשה תשובה ת"ל עונה בה לא אחרתי אלא בזמן שעונה בה והקשה הרב רבי יעקב מאולינייש ז"ל אמאי

אבל להחיות אפילו מעל מזבחי ומה זה שספק יש ממש בדבריו ספק אין ממש בדבריו ועבודה דוחה שבת קל וחומר לפקוח נפש שדוחה את השבת נענה רבי אלעזר ואמר ומה [6]מילה שהיא אחד ממאתים וארבעים ושמונה איברים שבאדם דוחה את השבת קל וחומר לכל גופו שדוחה את השבת רבי יוסי בר' יהודה אומר [1]את שבתותי תשמורו יכול לכל ת"ל [2]אך חלק רבי יונתן בן יוסף אומר [2]כי קודש היא לכם היא מסורה בידכם ולא אתם מסורים בידה ר' שמעון בן מנסיא אומר [3]ושמרו בני ישראל את השבת [4]אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה א"ר יהודה אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא דידי עדיפא מדידהו [7][4]וחי בהם ולא שימות בהם אמר רבא [5]לכולהו אית להו פירכא בר מדשמואל דלית ליה פירכא דר' ישמעאל דילמא כדרבא [6]דאמר רבא מאי טעמא דמחתרת חזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו ודאי מידע ידע דקאי לאפיה ואמר אי קאי לאפאי קטילנא ליה והתורה אמרה בא להרגך השכם להרגו ודאי ספק מנלן דר' עקיבא נמי דילמא כדאביי דאמר אביי [7]מסרינן ליה זוגא דרבנן לידע אם [8] ממש בדבריו ואשכחן ודאי ספק מנא לן וכולהו אשכחן ודאי ספק מנא לן ודשמואל [9] ודאי לית ליה פירכא אמר רבינא ואיתימא רב נחמן בר יצחק [8]טבא חדא פלפלתא חריפא ממלא צנא דקרי: **מתני'** חטאת ואשם ודאי מכפרין [8]מיתה ויוה"כ מכפרין עם התשובה תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה ועל החמורות [9]הוא תולה עד שיבא יוה"כ ויכפר [2]האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה [2]אחטא ויוה"כ מכפר אין יוה"כ מכפר [3]עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר [3]עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חבירו [1]דרש ר' אלעזר בן עזריה [5]מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חבירו אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין [1]מי מטהר אתכם שבשמים שנאמר [6]וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר [7]מקוה ישראל [1](ה') מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל: **גמ'** אשם ודאי אין אשם תלוי לא והא כפרה כתיבא ביה הנך מכפרי כפרה גמורה אשם תלוי אינו מכפר כפרה גמורה אי נמי הנך אין אחר מכפר בפרתן אשם תלוי אחר מכפר כפרתן דתנן [10]חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יוה"כ חייבין אשמות תלוין פטורין: מיתה ויוה"כ מכפרין עם התשובה: עם התשובה אין בפני עצמן לא נימא דלא כרבי דתניא [1] רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכפורים מכפר חוץ [1](מפורק עול) ומגלה פנים בתורה ומיפר ברית בשר שאם עשה תשובה יוה"כ מכפר ואם לא עשה תשובה אין יוה"כ מכפר אפילו תימא רבי תשובה בעיא יוה"כ יוה"כ לא בעיא תשובה: תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה: השתא על לא תעשה מכפרת על עשה מיבעיא אמר רב יהודה הכי קאמר על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה ועל לא תעשה גמור לא ורמינהו [11]אלו הן קלות עשה ולא תעשה חוץ דורש נגאלות של דופי לא היה לו למשה לכתוב אלא ותמנע היתה פלגש וגו': **ומיפר ברית בשר.** מילה ומנמסכת שבועות [1] ילף לה מקראי: חוץ

אבל להחיות. כגון שיודע לגמל זכות על אדם שנדון בב"ד ליהרג: **ועבודה.** ממורה שדוחה את השבת מפסיקה להלכת נפש: **ומה מילה.** שהיא תיקון אחד מאבריו של אדם דוחה את השבת לפי שמייבין עליה כרת לאחר זמן כך שנויה בתוספתא דשבת (ג): **יכול לכל.** לפי' לפיקוח נפש: **ושמרו בני ישראל את השבת.** כדי לעשות שבתות אחרות יזהרו בשבת זו בקיום שמירת שבתות הרבה: **אין אדם מעמיד את עצמו.** מלהגיל את ממונו מיד גנב והאי גנב דאתי במחתרת מידע ידע דקאי בעל הבית בהפיה ואדעתא דהכי אתא דמיתר אמר כי קאי לאפאי קטילנא ליה ואין זה ספק נפשות אלא ודאי נפשות והתורה אמרה לו כאן אחרי שבא להורגך השכם להורגו: **דאמר אביי.** בסנהדרין (דף מג.) על היולדת ליקבל ואמר יש לי זכות לגמל עלי עלמי דקמני התם מחזירין אותו אפילו ארבע וחמש פעמים ובלבד שיהא אמש בדבריו והוינן בה מנא ידעי ואמר אביי מסרינן ליה זוגא דרבנן שמנלין אותו עד בית הסקילה ואם אמר יש לי לגמל זכות על עלמי ישמעו אלו אם יש ממש בדבריו אם לאו והכי נמי גבי כהן העובד אינה לגמיר נמי דהכי עבדי ליה: **ואשכחן.** מהכא דאולאי פיקוח נפש מחללין אבל ספק לא שמעינן מיניה וכולהו נמי כגון אך חלק אינה לגמיר דולאי פיקוח נפש קא ממעט ולא ספק וכן ולא אתם מסורין בידה לעות (ד) ולאי וכן חלל עליו כדי שישמור ולאי שבתות הרבה: **דשמואל ליה ליה פירכא.** אשר יעשה האדם המצות שימיה בהם ולאי ולא שיבא בעשייתה לידי ספק מיתה אלמא מחללין על הספק: **חדא פלפלתא.** גרעין אחד: **מתני' חטאת ואשם ודאי.** הם אשם גזילות ומעילות ויש אשם שהוא תלוי הבא על שגגת ספק כרת ובגמ' פריך והא ליה נמי כפרה מתיבא: **חטאת ואשם ודאי מכפרין.** ומקתמא תשובה אינה אשם לא היה מתחרט לא היה מביא קרבן (ה): **גמ' הא כפרה כפיה ליה.** וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג (ויקרא ה) באשם תלוי כתיב: **אשם תלוי אינו מכפר כפרה גמורה.** אלא תולה להגן עליו מן היסורין עד שיודע לו שודאי חטא ויביא חטאת הכי ילפי' לה בברייתא (דף כו.): **עטורין.** דיום הכפורים מכפר עליהן וטעמא מפרש בברייתא (דף כה.): **חוץ מפורק עול.** כופר בהקב"ה: **מגלה פנים בתורה.** דורש את התורה לגנאי כגון מנשה (ו) שהיה דורש נגאלות של דופי לא היה לו למשה לכתוב אלא ותמנע היתה פלגש וגו': **ומיפר ברית בשר.** מילה ובמסכת שבועות (ז) ילף לה מקראי:

אבל להחיות. כגון שיודע לגמל זכות על אדם שנדון בב"ד ליהרג: **ועבודה.** ממורה שדוחה את השבת מפסיקה להלכת נפש: **ומה מילה.** שהיא תיקון אחד מאבריו של אדם דוחה את השבת לפי שמייבין עליה כרת לאחר זמן כך שנויה בתוספתא דשבת (ג): **יכול לכל.** לפי' לפיקוח נפש: **ושמרו בני ישראל את השבת.** כדי לעשות שבתות אחרות יזהרו בשבת זו בקיום שמירת שבתות הרבה: **אין אדם מעמיד את עצמו.** מלהגיל את ממונו מיד גנב והאי גנב דאתי במחתרת מידע ידע דקאי בעל הבית בהפיה ואדעתא דהכי אתא דמיתר אמר כי קאי לאפאי קטילנא ליה ואין זה ספק נפשות אלא ודאי נפשות והתורה אמרה לו כאן אחרי שבא להורגך השכם להורגו: **דאמר אביי.** בסנהדרין (דף מג.) על היולדת ליקבל ואמר יש לי זכות לגמל עלי עלמי דקמני התם מחזירין אותו אפילו ארבע וחמש פעמים ובלבד שיהא אמש בדבריו והוינן בה מנא ידעי ואמר אביי מסרינן ליה זוגא דרבנן שמנלין אותו עד בית הסקילה ואם אמר יש לי לגמל זכות על עלמי ישמעו אלו אם יש ממש בדבריו אם לאו והכי נמי גבי כהן העובד אינה לגמיר נמי דהכי עבדי ליה: **ואשכחן.** מהכא דאולאי פיקוח נפש מחללין אבל ספק לא שמעינן מיניה וכולהו נמי כגון אך חלק אינה לגמיר דולאי פיקוח נפש קא ממעט ולא ספק וכן ולא אתם מסורין בידה לעות (ד) ולאי וכן חלל עליו כדי שישמור ולאי שבתות הרבה: **דשמואל ליה ליה פירכא.** אשר יעשה האדם המצות שימיה בהם ולאי ולא שיבא בעשייתה לידי ספק מיתה אלמא מחללין על הספק: **חדא פלפלתא.** גרעין אחד: **מתני' חטאת ואשם ודאי.** הם אשם גזילות ומעילות ויש אשם שהוא תלוי הבא על שגגת ספק כרת ובגמ' פריך והא ליה נמי כפרה מתיבא: **חטאת ואשם ודאי מכפרין.** ומקתמא תשובה אינה אשם לא היה מתחרט לא היה מביא קרבן (ה): **גמ' הא כפרה כפיה ליה.** וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג (ויקרא ה) באשם תלוי כתיב: **אשם תלוי אינו מכפר כפרה גמורה.** אלא תולה להגן עליו מן היסורין עד שיודע לו שודאי חטא ויביא חטאת הכי ילפי' לה בברייתא (דף כו.): **עטורין.** דיום הכפורים מכפר עליהן וטעמא מפרש בברייתא (דף כה.): **חוץ מפורק עול.** כופר בהקב"ה: **מגלה פנים בתורה.** דורש את התורה לגנאי כגון מנשה (ו) שהיה

עין משפט נר מצוה

פה א מיי' פ"ז מהלכות תשובה הלכה ג:
פו ב ג מיי' שם פ"ד הלכה ח:
פז ד ה מיי' שם פ"ב הלכה ט ו [טור"ע ת"מ סי' תרי קעני ח]:
פח ו מיי' פ"ג מהלכות שגגות הלכה ט:
ז [מיי' פ"ח מהלכות תשובה הלכה כ]:

תורה אור השלם

1. וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לָדַעַת כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדִּשְׁכֶם:
שמות לא יג
2. וְשָׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם מְחַלְּלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי כָּל הָעֹשֶׂה בָהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמֶּיהָ:
שמות לא יד
3. וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם:
שמות לא טז
4. וְשָׁמַרְתָּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֲנִי יְיָ:
ויקרא יח ה
5. כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ:
ויקרא טז ל
6. וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם:
יחזקאל לו כה
7. מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יְיָ כָּל עֹזְבֶיךָ יֵבוֹשׁוּ סוּרֵי בָאָרֶץ כָּתֻבוּ כִּי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים אֶת יְיָ:
ירמיהו יז יג

רבינו חננאל

מניין לפקוח נפש שהיא דוחה את השבת ומה מילה שהיא אחד מאבריו מ"ר. פי' מצאנו שהמל תינוק מצילו מן המיתה מאליעזר בנו של משה מיטו, שנאמר ויהי בדרך במלון ויפגשהו ה' ויבקש המיתו, ויבקש המיתו להיות מפני שהתעצלה אמו ולא מלה אותו, כיון שהרגישה, מלה אותו וקראתו חתן דמים, הצילתו מן המיתה שנאמר וירף ממנו. פי' ירף חולי המות מאתו מן התינוק, אז אמרה חתן דמים אתה לי. בדמי המילה. ואמרינן תו למולו אפי' בשבת כדי לפדותו מן המיתה. וכתיב וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה, מלמד שהקטן נחשב בעון האב, הגדול בעון עצמו והשנים בחייב מיתה. זה טעם של ר' אלעזר בן עזריה. [מתני' חטאת] ואשם ודאי מכפרין, אבל אשר עלו אע"ג דכתיב ביה כפרה, אינו מכפר כפרה גמורה, דלכי מחידע ליה בעי איתויי קרבן אחר. אי נמי כתובן חייבי חטאות אשמות ודאין שעבר עליהן יום הכפורים חייבין, חייבי אשמות תלוין פטורין. מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה, דתניא דלא כרבי, דתניא רבי אומר כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכפורים מכפר, חוץ מפורק עול והמגלה פנים בתורה והמפר בריתו של אברהם אבינו, שאם עשה תשובה יום הכפורים מכפר, ואם לא אין יום הכפורים מכפר. ושנינן אפילו תימא רבי הכי קתני, תשובה צריכא יום הכפורים, אבל יום הכפורים מכפר אפילו בלא תשובה. דתנן תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה, אבל [על] לא תעשה גמור לא, ועל החמורות תולה "התשובה עד שיבא יום הכפורים ויכפר. ורמינהי אלו הן קלות שהתשובה מכפרת על עשה ועל לא תעשה חוץ מלא תשא. ופרקינן לא תשא וכל דדמי ליה. כל־מה כל שהוא לאו גמור.

מסורת הש"ס

(א) שבת קלב., ב) [פסחים ה. וש"נ], ג) [שבת קמ"ו:], ד) סנהדרין עד. ע"ז מ: מד., ה) [מגילה י. וש"נ], ו) סנהדרין עב., ז) [סנהדרין מב.], ח) מגילה י. מגילה ז., ט) [ני' רא"ש פשוטה מולה], י) [נ"ל אם זו דרש וכן מי' במסכת שבועות], כ) כי' ירושלמי ומי', ל) [נקבת וכן במסכת שבועות ליח' ועי' תי"ט] בירושלמי י"ל כתוב כלא מלת ה' אלוהים שם ח כתוב מלת ה' כמו שהוא לפנינו וכ"כ בירושלמי ומכ"ר"ף ובע"י, מ) כריתות כה., נ) [לקמן פז:] שבועות יג. כריתות ז., ס) [בסלאות פרש הברכה פיתם קמה פיתם מהלעגא על מכיני], ע) [שבועות לט. תוספתא פ"ד ה"ה], פ) [סנהדרין נט.], צ) דף יג.

הגהות הב"ח

(א) נמ' אזא דהכן ליתא אם יש ממש בדבריו: (ב) שם ודשמואל ליח ליה פירכא כל"ל ותי' ולאי נמחק: (ג) רש"י ד"ה ומה מילה וכו' בתוספתא דשבת כפ' פח ופ"ש: (ד) רש"י ד"ה ואשכחן כו' מסורין כיהה לעות וכן חלל עליו כל"ל ותיבת ולאי נמחק: (ה) ד"ה חטאת כו' מביא קרבן הם"ד ואמ"ב מה"ד מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו ולא חטאתיכם שבין זה לזה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

אן בתוי' ד"ה תשובה וכו' ואלו הכא קאמר עם התשובה אע"פ שאינה עיקר וכו'. כ"כ עיין מזה בתורע"ב בשבת מיימוני פ"ג מהלי מ"ש אות כ:

מוסף רש"י

אך חלק. אכן ורקון מיעוטין (ערובין קה. פסחים ה. שם עא. שבועות יג.). מאי טעמא דמחתרת. שאמרה תורה אין לו דמים, כלומר הרי הוא לך כמי שאין לו דם ושמה ומותר להורגו (סנהדרין עב.). חזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו. שיראה שאחר עטלו ושיתקו, הלכך יודע הגנב הזה שכעבל הכיח עומד על ממונו הלילה ומימר אמר הגנב לי אילנא לגביה קאי כאפאי ולא קאי קטילנא ליה ואמרה לך תורה אין לו דמים ומלמדתך מאחר שהוא כת להרגך השכם אתה להרגו (שם). פלפלתא. גרעין

תוס' ישנים

תשובה בעיא יום הכפורים יום הכפורים לא בעי תשובה. ופס תאמר הכא מקמע דיום הכפורים עיקר ואפילו הכי קאמר עם תשובה וקשה מכאן על מה שרגיל רבינו יעקב לומר דתלמוד תורה טפל לגבי דרך ארץ מדקתני (נמתות פ"ב מ"כ) יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ אלמא דרך ארץ עיקר כדדייקינן בימות פרק המולן (דף לח:) גבי שומרת יבם שנפלו לה נכסים דיורשי אב עיקר ומיירי מנכסי מלוג מדקתני יחלקו יורשי בעל עם יורשי האב אלמא יורשי האב עיקר וא"ל דהכי קאמר עם התשובה שעשה כבר נרץ יוה"כ ואינו כלום לומר דלגבי נמי קרץ תשובה לכפרה נמורה אע"ג דמהני יום כפורים למעט מכרת מ"מ כפרה גמורה אלא תשובה ליכא דאל"כ אמר הכא הכיח בשביל שנותיו כיון שיום הכפורים מכפר ין מנ' דברים דפורק עול וכו' ועוד מקבי על פירוש ר"ת מדמסיק דאם חיים עם אשה וגו' ותיים עיקר וי"ל דחיים הכא דקא מ"ל דרשינן ליה כפרק קמא דקדושין (דף ל:) שאין זה אלא תוספות והכי קאמר כשם שחייב להשיאו אשה כך חייב אביו לגמדי

---

1) ל"ל לא היה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com